

Markku Ruotsila, *Sydänmaiden kapina*.

Donald Trump, amerikkalainen konservatismi ja äärioikeiston nousu.

Helsinki: Gaudeamus, 2018, 391 s.

Markku Ruotsilan teosta *Sydänmaiden kapina* on kiinnostavaa lukea kahdesta näkökulmasta: se tuo esille syitä Trumpin 2016 vaalivoiton takana sekä avaa Trumpin kannatusta ja kannattajien kirjoja. Teos kuvaa yhdysvaltalaisista konservatismia, siitä käytäviä debatteja, konservatiivien ja republikaanipuolueen suhdetta sekä sitä, miten kulttuurisotien arvokysymykset Yhdysvalloissa eivät ole hävinneet mihinkään. Tämä oli Ruotsilan mukaan virhearvio Hillary Clintonin kampanjassa (s. 239). Teos kuvaa myös Trumpin ajattelun poliittisen maailmankuvan kannalta keskeisiä tekijöitä sekä sitä, miten hän ei noussut valtaan täysin valmistautumattomana politiikan ulkopuolelta, vaikka tämä ei tapahtunutkaan perinteisten poliittisten virkojen kautta. Teoksesta saa kattavan kuvan yhdysvaltalaisesta oikeistosta erilaisine suuntauksineen, joista osa voi paremmin kuin toiset ”Donald Trumpin Amerikassa”.

Trumpista on julkaistu jo useampi teos suomeksi. Toimittajien Laura ja Saska Saarikosken *Trump – Yhdysvaltain presidentti* (Helsingin Sanomat 2016) sekä Markus Tiittulan *Trumpin jälkeen* (Vastapaino 2018) teoksissa liikutaan nykyhetkessä ja tulevaisuuden vaikutuksissa. Antero Holmilan ja Matti Roiton kirjoittamassa teoksessa *Rooseveltista Trumpiin* (Docendo 2018), jossa presidenttiä tarkastellaan suhteessa Yhdysvaltojen ulkopoliittikan pitkään linjaan, on puolestaan omaksuttu historiallisempi perspektiivi. Ruotsilan teoksen lisäarvo on ymmärryksen lisääminen erityisesti konservatismista ja Trumpin asemoitumisesta konservatismiin jatkumoon. Se tuo esille erilaisia konservatiivisia poliittisia liikkeitä, keskeisiä vaikuttajia ja poliittisen vaikuttamisen kanavia, jotka eivät välttämättä ole niin tunnettuja suomalaisessa keskustelussa.

Konservatiivien vastareaktiot vaaleissa

Ruotsilan mukaan presidentinvaaleja edelsi tietty näköharha ja tietämättömyys. Hän viittaa tähän esimerkiksi toteamalla, miten konservatiiviksi itsensä mieltäviä on Yhdysvalloissa enemmän kuin liberaaleiksi itsensä mieltäviä (s. 9). Ruotsilan argumentin pohjana on erilaisten kyselytutkimusten dataa siitä, kuinka moni yhdysvaltalaisista kutsuu itseään konservatiiviksi (36 %) ja liberaaleiksi (24 %). Toisaalta esimerkiksi Gallupin (2019) tutkimuksen mukaan kasva-va määrä amerikkalaisia identifioi poliittiselta kannaltaan itsensä itsenäisiksi mieluummin kuin republikaaneiksi tai demokraateiksi.

Ruotsila kiteyttää Trumpin vaalivoiton kahteen tekijään: presidentin kykyyn tulkita ”kansan tunteja” sekä Obaman presidenttikausien ajan politiikkaan, joka näyttäytyi Yhdysvalloissa konservatiiville ”yhden suuren painajaisen vuosina” (s. 268). Teoksessa viitataan etenkin Obaman hallinnon politiikkaan esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen tasa-arvon ja sääntelyn lisäämisen suhteen.

Ruotsila tuo esiin, miten konservatiivien vastaus Obaman presidenttikausiin oli samantyyppinen, mikä nähtiin Franklin D. Rooseveltin New Dealin ja John F. Kennedyn sekä Lyndon B. Johnsonin Great Society -ohjelmien jälkeen. Juuri New Deal synnytti Ruotsilan mukaan

Yhdysvaltojen modernin konservatiivisen liikkeen siinä missä 1960- ja 1970-lukujen ”kulttuurinen ja poliittinen repeämä” synnytti uusoikeiston (s. 266). Havainto linkittyy keskusteluun nykyisestä Yhdysvaltojen poliittisen järjestelmän polarisaatiosta. Ruotsilalle tilanne näyttyy nollasummapelinä, jossa yhden puolueen menestys aiheuttaa toisen puolueen vastareaktion. Ruotsilan näkemys pohjaa etenkin arvokeskusteluun, mutta asiaa voi katsoa myös konkreettisesti vallan jakautumisen näkökulmasta. Yhden puolueen vaalivoittojen jälkeen on nähty vastareaktioita myös tulevaisuuden väli- ja presidentinvaaleissa. Jaettuja hallintoja, joissa ainakin kongressin yksi huone edustaa toista puoluetta, on nähty esimerkiksi Bill Clintonin, George W. Bushin, Barack Obaman ja nyt myös Donald Trumpin presidenttikausien aikana. Toisaalta kongressissa ja etenkin edustajainhuoneessa oli pitkä demokraattien valtakausi 1950–1980 välisinä vuosina, kun republikaanit eivät saaneet enemmistöä.

Vuoden 2016 vaalit johtivat republikaanien värisuoraan valkoisessa talossa, kongressissa sekä osavaltiotasolla. Yhdysvaltojen 2018 välivaaleja ja Trumpin mahdollisuuksia edesauttaa puolueensa enemmistön jatkuvuutta seurattiin kiinnostuneesti myös Suomessa. Presidentti määritteli myös itse välivaalit oman kannatuksensa mittaukseksi, vaikka ei luonnollisesti ollutkaan niissä itse ehdolla (ks. Phillips 2018). Republikaanit menettivät kongressin enemmistön demokraattien vallatessa edustajainhuoneen. Demokraatit menestyivät myös osavaltiotasolla. Istuvan presidentin häviö välivaaleissa on viime vuosina ollut enemmän sääntö kuin poikkeus (ks. The American Presidency Project).

Sydänmaiden kapina kuvaa Yhdysvaltojen politiikassa toistuvaa presidentin ja kongressin vaalikausien vaikutusta politiikkaan. Sen lisäksi, että politiikan painopisteet heilahtelevat progressiivisten ja konservatiivisten arvojen välillä, muuttuvat ne myös näitä arvoja edustavien ryhmittymien sisällä. Obaman kaudella progressiivisen politiikan vastavoimiksi nousivat teekutsuliike ja myöhemmin *House Freedom Caucus*, jotka haastoivat myös republikaanipuolueen vallanpitäjät. Myös demokraatit joutuvat luovimaan Nancy Pelosin johdolla puolueen sisäisten ryhmittymien kanssa edustajainhuoneessa, mikä näkyi esimerkiksi esustajainhuoneen puhe miehen äänestyksessä, jossa Pelosi ei saanut kaikkia demokraatteja taakseen (Marcos 2019).

Ruotsila keskittyy analyysissään lähinnä konservatiivien vastareaktioihin vasemmiston tai liberaalien politiikkaa kohtaan. Teoksessa ei myöskään tarkastella väestöryhmää, joka ei identifioituisi kumpaakaan puolueeseen tai kutsuisi itseään konservatiiviksi tai liberaaliksi. Ruotsila ei myöskään juuri pureudu vasemmiston tai liberaalien käsitteelliseen erottelemiseen tai näiden välillä tapahtuviin muutoksiin muutoin kuin toteamalla, että

Yhdysvalloissa termit ’liberaali’ ja ’liberalismi’ ovat vakiintuneet aina 1800-luvun loppupuolelta synonyymiksi kaikentyyppiselle vasemmistolaisuudelle eli kaikille pyrkimyksille lisätä suunnitellusti ja valtiollisin toimin eri yhteiskuntaluokkien (ja 1960-luvun jälkeen myös) eri etnisten ja sukupuolisten ryhmien välistä tasa-arvoa (s. 11).

Ottaen huomioon teoksessa kuvatun konservatistisen kirjjon, vasemmiston kuvailu jää vaillinaiseksi, vaikka teoksessa käsitellään esimerkiksi myös neokonservatismia, joka sijoittuu asiakysymyksestä riippuen liberalismiin ja konservatismiin välimaastoon.

Puoluepolitiikan tendenssit

Ruotsilan mukaan Yhdysvaltoja pitää koossa ”ajatus” Yhdysvalloista (s. 31). Viime aikoina Yhdysvalloissa on puhuttu paljon identiteettipolitiikasta. Mark Lilla on teoksessaan *The Once and Future Liberal: After Identity Politics* (2017) kirjoittanut, että demokraattisen puolueen haasteena on yritys edustaa hyvin erilaisia rotuun, seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä identiteettejä. Toisaalta puoluepolarisoituminen näkyy yhä selvemmin Yhdysvaltojen yhteiskunnallisessa keskustelussa ja puolueidentiteettien välillä. Esimerkiksi Baconin (2018) mukaan enenevässä määrin poliittinen puolue määrittelee isoa osaa myös ihmisten identiteetistä, eikä vain kuvasta heidän poliittisia näkemyksiään.

Yhdysvaltain perustuslain säätämisen aikaan ei ajateltu puolueita vaan kilpailevia ryhmittymiä (ks. Madison 1787). Nykyäänkin puolueiden sisällä voidaan erotella erilaisia tahoja, esimerkiksi demokraattisen puolueen talouskonservatiivisia niin kutsuttuja *Blue dog* -demokraatteja (vrt. Blue dog coalition edustajainhuoneessa). Toisaalta kyselyjen mukaan myös nuoremman polven republikaanit tekevät tietyissä asiakysymyksissä, esimerkiksi energiapolitiikassa ja ilmastonmuutoksen suhteen, pesäeroa vanhojen ikäluokkien näkemyksiin (Pew Research Center 2018). Niin ikään Michiganin osavaltiossa republikaanien enemmistö hyväksyi sairausvakuutusohjelma Medicaidin laajennuksen osana presidentti Obaman terveydenhuoltouudistusohjelmaa vuonna 2013 (ks. Evans 2014), vaikka konservatiivit ovat yleisesti ottaen vastustaneet sitä voimakkaasti.

Konservatiivit eivät ole yhtä kuin republikaanipuolue. Ruotsila huomauttaakin, että republikaanit ”saivat konservatiivisen New Deal -vastaisen maineen” vasta Robert A. Taftin myötä (s. 35). ”Mr. Republican” -lempinimellä kutsuttu Taft toimi republikaanien eturintamassa ja myös senaatin enemmistöjohtajana 1930–1950-luvuilla. Republikaaninen puolue ja konservatiivinen aate alkoivat integroitua selvästi vasta 1970- ja 1980-luvuilla (s. 12–13).

Trump konservatiivipolitiikan jatkumossa

Sydänmaiden kapina on osaltaan Trumpin poliittinen elämäkerta. Siinä käsitellään Trumpin poliittisen ajattelun keskeisiä teemoja ja niiden jatkuvuutta, ja edelleen sitä missä määrin presidenttiä voidaan luonnehtia republikaaniksi tai konservatiivisten arvojen edustajaksi. Ruotsila toteaa, että Trumpissa uutta on epätyypillinen presidentillinen tyyli pikemminkin kuin hänen tekemänsä poliittiset päätökset ja niiden substanssi suhteutettuna konservatismiin pitkään jatkumoon (s. 321).

Presidenttinä Trump on Ruotsilan tulkinnan mukaan ajanut kristillisen oikeiston, libertaristien ja paleokonservatiivien agendaan etenkin purkaessaan sääntelyä ja alentamalla veroja. Kristillisen oikeiston arvokonservatismia Trump on puolustanut lisäksi estämällä aborttien tukemisen verovaroin (vrt. nk. Mexico City -politiikka) ja nimittäessään kaksi korkeimman oikeuden tuomaria.

Trumpin äärioikeiston kanssa ”flirttaileva” retoriikka on herättänyt paljolti keskustelua. Ruotsilan mukaan konservatiivinen liike ja republikaaninen puolue ovat ajan mittaan joutuneet ottamaan kantaa sekä ”rasistisen koodisanaston hyödyllisyyden” että ”avoimen rasismien ongelmallisuuden ja rasismien tuomitsemisen kasvavan tarpeen välillä” (s. 97). Teos ei pyri peittelemään tai

silottelemaan kysymystä äärioikeiston ja konservatiivien suhteesta, mutta se ei myöskään suhtaudu aiheeseen kovin kriittisesti. Päinvastoin siinä tyydytään lähinnä kuvailemaan, miten ”valtavirran oikeiston” ja republikaanipuolueen toimesta ”rotuennakkoluuloja osaltaan ylläpitäneen ja normalisoineen koodisanaston” omaksumista on taiten ja opportunistisesti käytetty hyväksi, sekä toteamaan, että kyse on toki ”eettisesti ongelmallisesta taktiikasta” (s. 260).

Trumpin kannattajat ja kannatus

Ruotsilan teoksen loppupuolella pohditaan Trumpin kannatusta, kannattajia ja heille tärkeitä teemoja vuoden 2016 vaaleissa. Vaalituloksesta ei voi Ruotsilan tulkinnan mukaan suoraan päätellä, että kansa olisi halunnut Hillary Clintonin voittavan, äänien enemmistöstä huolimatta. Ruotsilan mukaan konservatiivit eivät äänestä isoimmissa liberaaleissa osavaltioissa, samoin kuten liberaalit jättävät äänestämättä tietyissä uskonnollisissa ja konservatiivisissa osavaltioissa tietäen, että äänet eivät vaikuta lopulliseen tulokseen. Tämän väitteen perustelemiseksi olisi Ruotsilalta kaivannut tarkempaa dataa. Yhdysvalloissa presidentinvaalien äänestysprosentti ei myöskään ole yleensä kovin korkea (58,1 % äänioikeutetuista: Post-Election 2016 Recap & Resources). Kuten Ruotsila huomauttaa, vaalit ratkaistaan joissain vaa’ankieliosavaltioissa pienin marginaalein, jolloin tietty osa äänistä saa suhteellisen suuren painoarvon.

Trumpia äänestäneiden syyt valinnalleen vaihtelevat. Ruotsilan teoksessaan esittelemien ovensuukyselyjen tulosten perusteella Trumpia äänestäneiden merkittävin peruste äänestyspäätökselleen oli korkeimman oikeuden tuomarien nimityksiin liittyvät seikat. Toisaalta taas niin kutsutulla ruostevelyöhykkeellä (Rustbelt) Trumpia äänestäneille tärkeimmät kysymykset vaaleissa olivat työpaikkojen palauttaminen, sosiaaliohjelmien (kuten Medicaren) säilyttäminen, ja vasta kolmanneksi tärkeimpänä korkeimman oikeuden tuomarien nimittäminen.

Puoluepolarisoitunut ilmapiiri näkyy nykyisen jaetun hallinnon aikana, jonka osittainen sulkeminen alkuvuodesta 2019 juontaa erimielisyydestä siirtolaisten vastaisen muurin rakentamisen rahoituksesta Yhdysvaltojen eteläiselle rajalle. Kansallinen turvallisuus on Trumpin keskeisimpiä vaaliteemoja. Tätä linjaa hän on jatkanut myös presidenttinä huolimatta siitä, että äänestäjillä on myös muita prioriteetteja.

Trumpin presidenttiyden aikana on keskusteltu paljon republikaanipuolueen jäsenten tuesta presidentille. Sisäpolitiikassa on saatu tiettyjä voittoja, kuten vuonna 2018 hyväksytty verouudistus. Republikaanien kansallinen komitea (Republican National Committee) on jo äänestänyt ”vankkumattomasta” tuesta Trumpille vuoden 2020 presidentinvaaleihin liittyen (ks. Greenwood 2018). Toisaalta republikaanien keskuudessa on esiintynyt eriäviä näkemyksiä esimerkiksi ulkopolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä, kuten Yhdysvaltojen tuesta NATO:lle, minkä puolesta edustajainhuone äänesti molempien puolueiden kannatuksella. Lisäksi voidaan mainita senaatin enemmistöjohtajan republikaani Mitch McConnellin pyrkimykset säilyttää Yhdysvaltojen sotilaallinen läsnäolo Syyriassa ja Afganistanissa (Gould 2018; Congressional Record, 29.1.2019, S729) presidentti Trumpin omien suunnitelmien vastaisesti.

Kyse ei ole vain republikaanipuolueen sisäisestä yhtenäisyydestä, vaan myös sen tulevaisuudesta. Teoksen loppupuolella tuodaan esiin kaksi republikaanipuoluetta tulevaisuudessa kohtaavaa ongelmaa: äänestäjien maailmankuvan ja tottumusten sekä toisaalta Yhdysvaltain

demografisen rakenteen muutos. Tällä viitataan erityisesti uskonnottomien kasvavaan määrään ja valkoihoisen väestönosan kaventumiseen. Republikaanien on toisin sanoen kyettävä laajentamaan kannatuspohjaansa tilanteessa, jossa puolueen ydinkannattajajoukko kutistuu koko ajan.

Ruotsilan teos kuvaa taidokkaasti konservatiivisen oikeiston näkemyksiä hallinnosta, valtion ja yksilöiden suhteesta sekä näihin liittyvää arvokeskustelua. Se pureutuu etenkin ruohonjuuritason tapahtuvaan liikehdintään, mutta myös puolueliitin teoreettisempiin keskusteluihin ja sisäisiin tendensseihin, joita muun muassa uuskonservatiivien nousu on tuonut esiin. Teos kattaa yhdysvaltalaisen konservatismiin laajan kirjon sekä sen taustalla vallitsevat käsitykset maailmasta. Teoksessa kuitenkin häiritsee tietynlainen yksipuolisuus, eli yhdysvaltalaisen poliittisen kulttuurin tarkastelu nimenomaan konservatiivisuuden ja sen tulkinnan lähtökohdista. Toisaalta jo teoksen otsikko, *Sydänmaiden kapina*, asettaa reunaehdot tarkastelulle ja tekee lukijalle selväksi sen lähestymistavan.

Mielenkiintoista olisi lukea myös teosta, jossa otetaan huomioon puolueiden samanaikaiset kehityskulut ja eri näkemysten kehittymiseen johtaneet tekijät. Presidentti Obaman politiikkaa kuvataan teoksessa vasemmiston aiempien virheiden toistona, missä ei huomioitu konservatiiveja ja heidän arvojaan. Toisaalta myös Trumpin politiikkaa voidaan tarkastella tästä näkökulmasta. Presidentinvaalien voittopuhetta ja vuoden 2019 kansakunnan tila -puhetta lukuun ottamatta presidentti Trump ei ole usein vedonnut puolueiden väliseen yhteistyöhön. Esimerkkejä suoraan omille kannattajille suunnatuista puheista voidaan löytää taasen Trumpin kampanjatilaisuuksista, jotka ovat jatkuneet myös presidenttikauden aikana. Esimerkiksi puheessaan Tampassa ennen välivaaleja presidentti totesi puolueiden olevan eri linjoilla muun muassa verojen, sääntelyn ja rajojen avaamisen suhteen. Trump totesi, että demokraatit eivät äänestä sen puolesta, että "meidän arvomme" toteutuisivat maassamme (Tampa Bay Times 2018).

Ruotsila on aiemmin kirjoittanut esimerkiksi sekä Yhdysvaltojen kristillisestä oikeistosta (2018) että uskonnollisesta vasemmistosta (2014). Olisiko siten mahdollista odottaa toista osaa nykyiselle teokselle, jossa pureuduttaisiin vastapuolen arvomaailmaan ja maailmankuvaan?

ANNA KRONLUND

LÄHTEET

- Bacon, Perry Jr. 2018. "Americans Are Shifting the Rest of Their Identity to Match Their Politics". *Fivethirtyeight*, 11.9.2018, <https://fivethirtyeight.com/features/americans-are-shifting-the-rest-of-their-identity-to-match-their-politics/>. Viitattu 5.2.2019.
- Congressional Record. 2018. S. 1 the Strengthening America's Security in the Middle East Act 29.1.2019, S729-S730.
- Evans, Andrew. 2014. "Conservatives and the Medicaid Expansion". *National Review*, 24.4.2014. <https://www.nationalreview.com/2014/04/conservatives-and-medicaid-expansion-andrew-evans/>. Viitattu 5.2.2019.

-
- Funk, Cary ja Meg Hefferon. "2018. Many Republican Millennials differ with older party members on climate change and energy issues". Pew Research Center, 14.5.2018. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/05/14/many-republican-millennials-differ-with-older-party-members-on-climate-change-and-energy-issues/>. Viitattu 5.2.2019.
- Jones, Jeffrey M. 2019. "Americans continue to Embrace Political Independence". *Gallup*, 7.1.2019. <https://news.gallup.com/poll/245801/americans-continue-embrace-political-independence.aspx>. Viitattu 5.2.2019.
- Gould, Joe. 2018. "US House votes overwhelmingly to bar US exit from NATO". *DefenceNews*, January 22, 2018. <https://www.defensenews.com/congress/2019/01/23/us-house-votes-overwhelmingly-to-bar-us-exit-from-nato/>. Viitattu 5.2.2019.
- Lilla, Mark. 2017. *The Once and Future Liberal: After Identity Politics*. New York: Harper Collins.
- Madison, James. 1787. "The Union as a Safeguard Against Domestic Faction and Insurrection". *The Federalist Papers*, no. 10. http://avalon.law.yale.edu/18th_century/fed10.asp. Viitattu 45.2.2019.
- Marcos, Cristina. 2019. The 15 Democrats who voted against Pelosi. *The Hill*, 3.1.2019. <https://thehill.com/homenews/house/423724-the-15-democrats-who-voted-against-pelosi>. Viitattu 5.2.2019.
- Penn State, University Libraries. Post-Election 2016 Recap & Resources. <https://guides.libraries.psu.edu/post-election-2016/voter-turnout>. Viitattu 5.2.2019.
- Phillips, Kristine. 2018. "The midterm election was a referendum on Trump – but only where he won". *The Washington Post*, November 19, 2018.
- Ruotsila, Markku. 2018. "Globalising the US Christian Right: Transnational Interchange During the Cold War". *The International History Review* 40:1, 133–154.
- Ruotsila, Markku. 2014. *Uskonnollinen vasemmisto Yhdysvalloissa: Historia, oppi ja politiikka*. Tampere: Tampere University Press.
- Tampa Bay Times. "Here's a full transcript of President Trump's speech from his Tampa rally", 1.8.2018. <https://www.tampabay.com/florida-politics/buzz/2018/08/01/heres-a-full-transcript-of-president-trumps-speech-from-his-tampa-rally/>. Viitattu 5.2.2019.
- The American Presidency Project, UC Santa Barbara. Seats in Congress Gained / Lost by the President's Party in Midterm Elections. <https://www.presidency.ucsb.edu/statistics/data/seats-congress-gainedlost-the-presidents-party-mid-term-elections>. Viitattu 5.2.2019.